

Renata Tichonova, Vaiva Schoroškienė

PRADINIŲ KLASIŲ MOKINIŲ ĮSIVERTINIMAS: MOKINIŲ, JŲ TĖVŲ IR MOKYTOJŲ POŽIŪRIS

Anotacija. Straipsnyje aptariami reikšmingesni teoriniai ir praktiniai pradinį klasių mokinių pasiekimų įsivertinimo aspektai: samprata, įsivertinimo skatinimo paskirtis ir reikšmė, pradinį klasių mokinių įsivertinimo galimybės. Pristatomi žvalgomojo tyrimo rezultatai: pradinį klasių mokinių, jų tėvų ir pedagogų požiūris į šio amžiaus mokinių įsivertinimą.

Esminiai žodžiai: pradinis ugdymas, vertinimas, įsivertinimas.

Problemos aktualumas ir ištirtumas. Mokymosi pasiekimų vertinimas yra vienas iš svarbiausių ugdymo proceso komponentų, dažnai lemiantis mokytojų, mokinių ir jų tėvų tarpusavio santykius. Tobulinant švietimo sistemą Lietuvoje daug dėmesio buvo skirta kaip tik mokinių pasiekimų vertinimui [12], tad naujovės šioje srityje neišvengiamai palietė visus ugdymo dalyvius. Taigi aktualu tirti visų ugdymo dalyvių – pradinį klasių mokytojų, mokinių ir jų tėvų – požiūrį į bene ryškiausią pradinį klasių mokinių pasiekimų vertinimo naujovę – mokinių įsivertinimą. Pedagoginėje spaudoje mokinių įsivertinimo tema dar tik pradedama giliau analizuoti: aptariama įsivertinimo samprata, apžvelgiami kai kurie teoriniai ir praktiniai mokinių įsivertinimo skatinimo klausimai.

„Įsivertinimas – paties mokinio daromi sprendimai apie daromą pažangą bei pasiekimus“ [9, p. 2]. Minėtame dokumente mokinio įsivertinimas suprantamas kaip reikšminga ar net reikšmingiausia vertinimo dalis, akcentuojama įsivertinimo prasmė mokiniui: „Padėti mokiniui pažinti save, suprasti savo stipriąsias ir silpnąsias puses, įsivertinti savo pasiekimų lygmenį, kelti mokymosi tikslus“ [9, p. 3]. Mokiniai laikomi vertinimo dalyviais, jų vaidmuo – padedant mokytojui mokytis įsivertinti savo pasiekimus ir pažangą. Mokinių įsivertinimas skirtas mokinių savarankiškam mokymuisi skatinti. Galutinis įsivertinimo tikslas – mokinių gebėjimas apmąstyti savo pažinimo proceso kokybę.

Mokykloje vykstantis pažangos ir pasiekimų vertinimas yra tik dalis asmenybės savęs vertinimo, kurį psichologai G. Valickas (1991), D. Gailienė ir kt. (1995) apibrėžia kaip savo įgūdžių, galimybių, savybių, santykių su kitais žmonėmis vertinimą. Įsiver-

tinimą (savęs vertinimą) humanistinių pažiūrų pedagogai laiko vieninteliu reikšmingu vertinimu. Savęs vertinimas – tai savarankiškumo, atsakomybės, savikritiškumo, reiklumo sau, požiūrio į save ugdymo(si) dalis. Savęs vertinimas turi įtakos asmens aktyvumui ir asmeniniam tobulėjimui. Asmens įsivertinimas yra glaudžiai susijęs su gyvenimo tikslų, kuriuos jis sau kelia, sudėtingumu. Humanistinio ugdymo šalininkai apskritai prieštarauja įprastinei vertinimo sistemai ir teigia, kad mokyklos ir mokytojų vertinimai (pažymiai, įvairios kortelės, simboliai, piešiniai ar kitos vertinimo priemonės) yra nepriimtinos ir trukdo mokymuisi. Humanistų manymu, mokiniai turi būti vertinami tik pagal savo pačių nusistatytus kriterijus, asmeninius pasiekimus ir gebėjimus, jų negalima lyginti su kitų mokinių pasiekimais. Pažymima, kad svarbu mokiniui mokytis ne dėl pažymio, o dėl žinojimo. Svarbu siekti, kad mokymasis taptų gyvenimo prasme, būtų valdomas iš mokinio pozicijų, t. y. atsižvelgiant į vaiko vidinį pasirengimą tobulėti, būti savarankiškam, įsitvirtinti bei įsivertinti [1].

Psichologai teigia, kad vertinimas ypač reikšmingas pradinio ugdymo pakopoje, kai formuojasi vaiko požiūris į save. Kiekvieno suaugusiojo, bendraujančio su vaiku, vertinimas gali paveikti jo asmenybės raidą, kelti norą drąsiai reikšti savo mintis arba baimę pasisakyti, gali skatinti vaikų kūrybines galias arba formuoti nepasitikėjimą savo jėgomis [7; 17]. Atitinkamai reikšmingas ir įsivertinimas: akcentuojamas vaiko teigiamo savęs vertinimo poreikis, siekis padidinti savigarbos lygį bei sustiprinti savosios vertės jausmą. Pažymiai ar kiti simboliai neturi rodyti vaiko atlikto darbo vertės, o mokymosi pasiekimų vertinimas pradinėje mokykloje menkina vaikų gebėjimus, nuleisdamas juos į smulkmeniškų administracinių procedūrų lygį – tikrąjį pažangos reikšmingumą mokinys suvokia pats, įvertindamas savo mokymąsi [3, p. 330]. Mokinių savęs vertinimas laikytinas pradinio ugdymo vertinimo sistemos pagrindu, suteikiančiu galimybę mokiniui ugdytis savarankiškumą ir atsakomybę už savo mokymąsi.

Psichologų įžvalgos reikšmingos apibūdinant pradinį klasių mokinių gebėjimą įsivertinti. Teigiama, kad septynmetis vaikas keičia savo vidinį santykį su aplinka – tampa aktyviu socialinės situacijos dalyviu, galinčiu suprasti ir apibendrinti savo išgy-

venimus [21, p. 993]. Pradinių klasių mokinys gali gana objektyviai vertinti įvykius, atkreipti dėmesį į įvairius situacijos aspektus, suprasti jų ryšius. 7–11 metų vaikai vis geriau supranta kitų žmonių požiūrį, priežastis ir padarinius, geriau susidoroja su aplinkos keliama reikalavimais, tokių vaikų mąstymas tampa logiškesnis, geriau įsisąmoninama kalba, auga socialiniai gebėjimai [20]. Manoma, kad 8–10 metų vaikai jau pasirengę suvokti, jog padarė pažangą tam tikroje srityje. Sutariama, kad pradinių klasių mokiniui dar naudinga pedagogo pagalba ar vadovavimas. Daug priklauso nuo konkretaus vaiko protinio subrendimo, tad mokytojas gali individualizuodamas ugdymą vaiką truputį „pastūmėti“, kai jis yra prie naujos idėjos supratimo ribos. Mokytojo pagalba šio amžiaus mokiniams aktuali ir dėl 9–11 metų vaikų verbalinio supratimo ypatybių [11, p. 199]. Todėl vaikai turi būti nuolat skatinami aptarinėti įvairias idėjas, keistis nuomonėmis, išsakyti savo požiūrį. Tai padeda vaikams mokytis išklausyti vieniems kitus, mažina egocentiškumą, didina supratimą. Mokiniais reikšmingi mokytojo padaršiniai bei skatinimai [20]. Sukūrus tinkamą aplinką šio amžiaus vaikas pats gali iškelti teisingus klausimus, samprotauti bei apibendrinti. Psichologai sutaria, kad pradinėse klasėse mokiniai geba suprasti kito žmogaus nuomonę ir į ją atsižvelgti, suvokia, jog tuo pačiu klausimu gali būti kelios nuomonės, kad gali būti įvairūs požiūriai į tą patį įvykį – t. y. gali priimti ir skirtingus aplinkinių vertinimus, lyginti savo ir kitų nuomones, suprasti įvairius situacijos aspektus [6; 11; 20]. Taigi pradinių klasių mokiniai geba įsivertinti ir šių jų gebėjimų ugdymas yra reikšmingas. Siekiant efektyvaus mokinių įsivertinimo gebėjimų ugdymo, mokinių pasiekimų vertinime turi dalyvauti visi mokymosi proceso dalyviai: pedagogai, mokiniai ir jų tėvai. Tyrimai rodo, kad pradinių klasių mokinių tėvų ir mokytojų požiūris į vertinimą skiriasi. Pavyzdžiui, 2006 m. tėvų požiūris į vertinimą ne pažymiais buvo net palankesnis nei pedagogų [8].

Pedagoginėje spaudoje apžvelgiami įvairūs metodiniai vertinimo ir mokinių įsivertinimo skatinimo klausimai: pristatomi Lietuvos pedagogams mažiau žinomi vertinimo ir įsivertinimo būdai [5; 23], neformaliojo vertinimo strategijos [2], teoriniai ir praktiniai vertinimo ir įsivertinimo aspektai [4; 10; 15; 19]. Mokymosi pasiekimų įsivertinimas analizuojamas atskirų mokomųjų dalykų mokymo kontekste, aptariant specifinius vertinimo ir įsivertinimo aspektus [13; 18]. Pastebima, kad didžiausią poveikį mokymuisi ir pažangai daro nuolatinis vertinimas mokantis, mokytojo mokymas įsivertinti pažangą ir pagalba mokiniui numatant tolesnius mokymosi žingsnius. Nors

pradinių klasių mokinių vertinimo ir įsivertinimo klausimai mažiau tyrinėti, manytume, kad esama teorinė-metodinė bazė sudaro sąlygas mokinių pasiekimų ir pažangos vertinime dalyvauti visiems ugdymo dalyviams. Todėl aktualu ištirti visų ugdymo proceso partnerių nuomonę apie mokymosi pasiekimų įsivertinimą.

Tyrimo objektas – pradinių klasių mokinių, jų tėvų ir pedagogų požiūris į mokymosi pasiekimų įsivertinimą.

Tyrimo tikslas – ištirti pradinių klasių mokinių, jų tėvų ir pedagogų požiūrį į mokymosi pasiekimų įsivertinimą.

Tyrimo metodai – anketinė pradinių klasių mokytojų, pradinių klasių mokinių ir jų tėvų apklausa. Kiekybinio tyrimo duomenys apdoroti programiniu paketu SPSS 12.

Tyrimo imtis: parengta ir išdalyta po 70 anketų pradinių klasių mokiniams, jų tėvams ir pedagogams (t. y. bendra tyrimo imtis 210 respondentų). Anketinė apklausa vyko 2012 m. vasario mėnesį trijose skirtingose Vilniaus ir Švenčionių bendrojo lavinimo mokyklose (viena pradinė ir dvi vidurinės mokyklos). Anketos buvo išdalytos atsitiktine tvarka. Pateiksime trumpą respondentų charakteristiką:

- *Pradinių klasių mokytojai:* tyrime dalyvavo aukštąjį, o dauguma jų (91 proc.) universitetinį aukštąjį išsilavinimą turinčios moterys. Didžiausią grupę (44 proc.) sudarė 36–45 metų pedagogai. 26 proc. mokytojų buvo 25–35 metų. Apie 21 proc. buvo 46–55 metų. Vyresnių nei 56 metų buvo apie 9 proc. Tyrime dalyvavo didelę pedagoginio darbo patirtį turintys pedagogai: 41 proc. turėjo 20–30 metų stažą, 27 proc. – 10–20 metų stažą. Net 16 proc. mokytojų nurodė turintys 30 ir daugiau metų pedagoginio darbo stažą. 73 proc. pedagogų turėjo įgiję vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją, o 13 proc. – mokytojo metodininko. Mokytojus respondentus vertintume kaip labai patyrusius pedagogus.
- *Pradinių klasių mokinių tėvai:* tyrime dalyvavo 76 proc. moterų ir 24 proc. vyrų. Pusė (49 proc.) tėvų buvo 36–45 metų amžiaus. Kiek mažesnė dalis (40 proc.) buvo 25–35 metų, tik 11 proc. tėvų buvo 46 metų ir vyresni. 93 proc. tyrime dalyvavusių tėvų turėjo aukštąjį (universitetinį arba neuniversitetinį) išsilavinimą.
- *Pradinių klasių mokiniai:* tyrime dalyvavo 10–11 metų trečios (26 proc.) ir ketvirtos (74 proc.) klasės mokiniai.

Šiame straipsnyje apžvelgsime tokius atlikto tyrimo rezultatus:

1 lentelė

Tėvų ir mokytojų požiūris į pradinių klasių mokinių gebėjimą įsivertinti

	Pedagogai	Tėvai	
Taip, mokiniai visada objektyviai įsivertina	35 (50,0 proc.)	15 (21,4 proc.)	$df = 1; \chi^2 = 12,44$ $p < 0,001$
Mokiniai kartais įsivertina neobjektyviai	31 (44,3 proc.)	47 (67,1 proc.)	$df = 1; \chi^2 = 7,41$ $p = 0,006$
Mokiniai nesugeba objektyviai įsivertinti	4 (5,7 proc.)	9 (12,9 proc.)	$df = 1; \chi^2 = 2,12$ $p = 0,145$

1. Mokytojų, tėvų ir mokinių požiūrį į pradinių klasių mokinių gebėjimą įsivertinti mokymosi pasiekimus;
2. Mokytojų ir tėvų požiūrį į mokinių įsivertinimo skatinimo reikšmę;
3. Mokytojų ir mokinių požiūrį į sudaromas galimybes įsivertinti mokymosi pasiekimus.

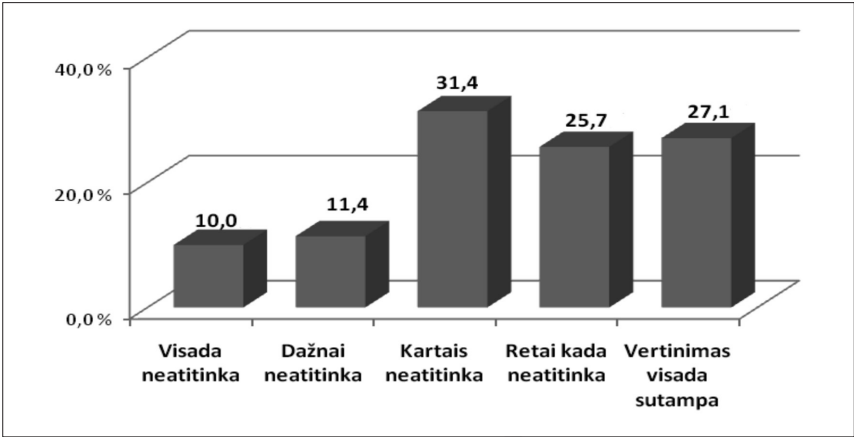
Tyrimo rezultatai

1. *Mokytojų, tėvų ir mokinių požiūris į pradinių klasių mokinių gebėjimą įsivertinti mokymosi pasiekimus.*

Mokinių pasiekimų vertinimo tobulinimas įmanomas tik tuomet, jei mokinių įsivertinimo reikalingumu tiki ir mokinių gebėjimu įsivertinti pasitiki patys ugdymo proceso dalyviai (pedagogai, mokinių tėvai ir patys mokiniai). Pradinių klasių mokytojų ir pradinių klasių mokinių tėvų teirautasi nuomonės, ar pradinių klasių mokiniai geba įsivertinti. Tyrime laikytasi nuostatos, kad ugdymo procese mokytojas pateikia objektyvų mokinio pasiekimų vertinimą. Tyrimo rezultatai parodė, kad pradinių klasių moky-

tojai iš esmės pasitiki mokinių gebėjimu įsivertinti: pusė tyrime dalyvavusių mokytojų mano, kad mokiniai visada įsivertina objektyviai, o kiek mažesnė dalis – jog kartais įsivertina neobjektyviai. Jog pradinių klasių mokiniai nesugeba įsivertinti, mano visai nedidelė pradinių klasių mokytojų dalis (1 lentelė). Tyrimas parodė, kad mokinių tėvai pradinių klasių mokinių gebėjimą įsivertinti vertina gerokai santūriau nei pedagogai. Daugiau nei pusė tėvų (67 proc.) mano, kad pradinių klasių mokiniai kartais įsivertina neobjektyviai. Maždaug dešimtadalis apklausoje dalyvavusių tėvų nusiteikę gana kategoriškai: mano, kad šio amžiaus vaikai negeba objektyviai įsivertinti. Tokius mokytojų ir mokinių tėvų nuomonių skirtumus vertintume kaip gana ryškius (skirtumas statistškai reikšmingas). Manytume, kad tai sritis, kurioje šiuo metu stokojama tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo.

Tėvų ir mokytojų nuomonę papildė pradinių klasių mokinių požiūris į savo gebėjimą įsivertinti. Tyrime dalyvavusių pradinių klasių mokinių klausėme nuomonės, *ar jie sugeba patys įvertinti savo*

1 pav. Mokytojo vertinimo ir mokinio įsivertinimo atitikimas (mokinių požiūris), (proc.)

pasiekimus bei gebėjimus. 82,9 proc. tyrime dalyvusių mokinių mano, kad sugeba patys įsivertinti. Pradinių klasių mokinių atsakymai vertintini atsargiai, todėl papildomai mokinių teirautasi, *kaip dažnai mokytojo vertinimas neatitinka tavo įsivertinimo*. Daugumos mokinių manymu, jų įsivertinimai atitinka mokytojų vertinimus: tik 21 proc. tyrime dalyvusių mokinių pažymėjo, kad mokytojo vertinimas ir jų pačių įsivertinimas visada ar dažnai neatitinka (1 pav.).

Šio klausimo rezultatai vertintini siejant juos su ankstesnio klausimo atsakymais. Taigi maždaug 20 proc. pradinių klasių mokinių įsivertinimas kelia sunkumų.

Tyrimo rezultatai rodo, kad mokinių pasiekimų įsivertinimas visiems ugdymo proceso dalyviams yra iš esmės priimtinas. Mažiausiai mokinių įsivertinimo objektyvumu pasitiki mokinių tėvai. Optimistiškiausiai gebėjimą įsivertinti vertina pradinių klasių mokytojai.

2. Mokytojų ir tėvų požiūris į mokinių įsivertinimo skatinimo reikšmę.

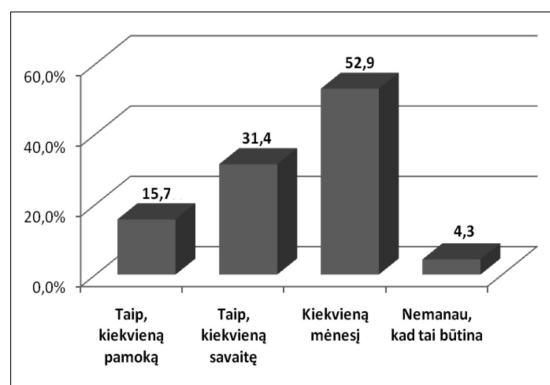
Mokytojų ir tėvų klausėme, *kodėl svarbu skatinti mokinius įsivertinti*. Dauguma apklaustųjų (ir tėvų, ir mokytojų) mano, kad įsivertinimas padeda mokiniui pajusti atsakomybę už savo mokymąsi (2 lentelė).

Daugiau nei pusė pedagogų mano, kad įsivertinimas mokinius skatina būti savarankiškesnius – jie gali ne tik mokytis, bet ir patys priimti su mokymusi susijusius sprendimus. Toks vaidmuo reikalauja naujų gebėjimų (pvz., mokymosi planavimo, tikslų kėlimo), kurių mokiniui, vertinamam tik mokytojo, nereikia. Šis teiginys buvo priimtinas mažiausiai daliai mokinių tėvų. Vis dėlto didžiausias skirtumas pastebėtas tarp tėvų ir mokytojų požiūrio į pradinių klasių mokinių gebėjimą būti lygiaverčiu pedagogo partneriu (skirtumas statistiškai reikšmingas). Šis teiginys pasirodė priimtinas daugumai pedagogų ir tik maždaug pusei tyrime dalyvavusių tėvų. Manytume, kad pradinių klasių mokinių tėvams sunku suprasti,

jog mokinyi gali būti lygiavertis mokytojo partneris. Tai sietume su pačių tėvų mokymosi patirtimi, kai mokinių ir mokytojų partnerystei nebuvo sąlygų. Manytume, kad pradinių klasių mokytojai turėtų daugiau dėmesio skirti mokinių tėvų konsultavimui įsivertinimo klausimais, skatinti jų pasitikėjimą pradinių klasių mokinių įsivertinimo gebėjimais ir keisti požiūrį į šio amžiaus mokinių galimybes imtis didesnės atsakomybės ir savarankiškesnių vaidmenų mokymesi.

3. Mokytojų ir mokinių požiūris į sudaromas galimybes įsivertinti mokymosi pasiekimus.

Pradinių klasių mokytojų klausėme, kaip dažnai jie sudaro mokiniams galimybę įsivertinti. Daugiau nei pusė jų teigia, kad mokiniams tokią galimybę suteikia kiekvieną mėnesį, trečdalis apklaustųjų skatina įsivertinti kiekvieną savaitę (2 pav.).

2 pav. Mokiniams sudaromos galimybės įsivertinti (mokytojų nuomonė), (proc.)

Kadangi įsivertinimas yra santykinai naujas mokinių pasiekimų vertinimo aspektas, pačių pradinių klasių mokinių klausėme, *ar dažnai mokytojas suteikia galimybę pačiam įvertinti savo mokymosi pasiekimus*. Šiek tiek mažiau nei pusė visų tyrime dalyvavusių mokinių teigia įsivertinantys kiekvieną mėnesį,

2 lentelė

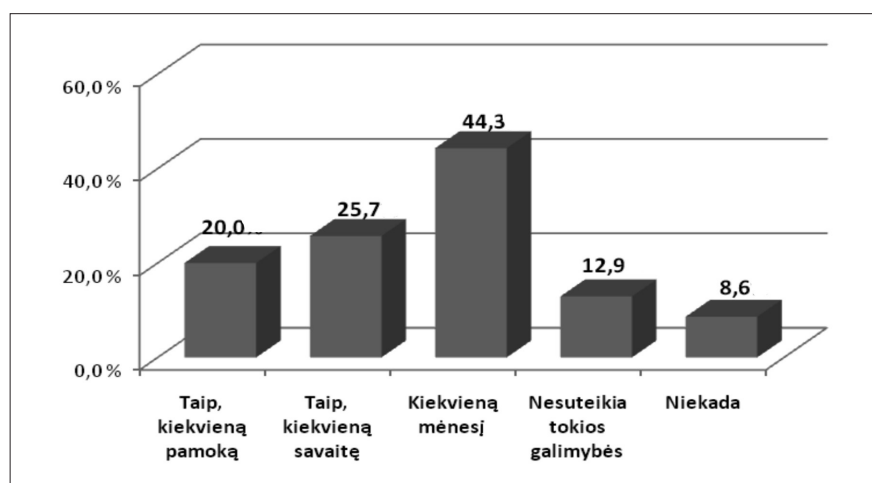
Mokinių įsivertinimo reikšmė (pedagogų ir tėvų požiūriu)

	Pedagogai	Tėvai	
<i>Nes mokinyi pajunta atsakomybę už savo mokymąsi</i>	62 (88,6 proc.)	56 (81,4 proc.)	df = 1; $\chi^2 = 1,94$ p = 0,164
<i>Nes mokinyi gali ne tik mokytis, bet ir pats priimti su mokymusi susijusius sprendimus</i>	41 (58,6 proc.)	22 (31,4 proc.)	df = 1; $\chi^2 = 10,42$ p = 0,001
<i>Nes mokiniai mokydami jaučiasi lygiaverčiais pedagogo partneriais</i>	54 (77,1 proc.)	32 (47,1 proc.)	df = 1; $\chi^2 = 14,59$ p < 0,001

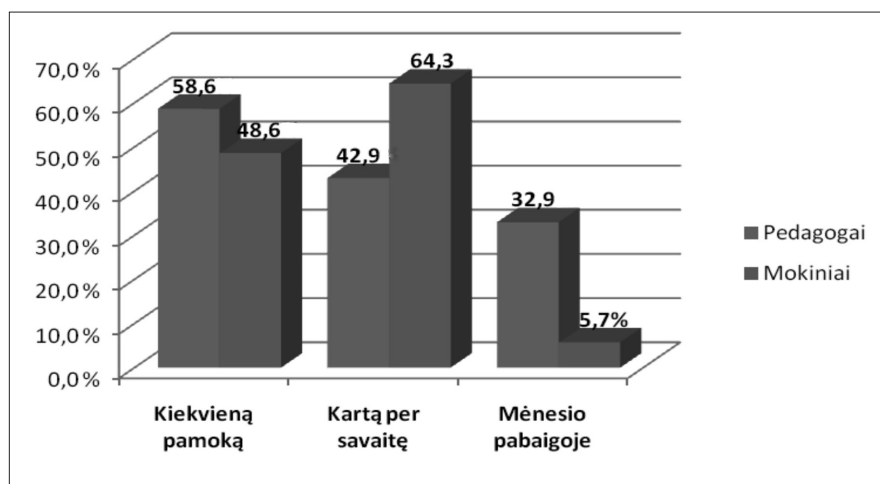
ketvirtadalis – kiekvieną savaitę. Tik penktoji dalis apklaustųjų teigia, kad vertina save kiekvieną pamoką. Maždaug 21 proc. tyrime dalyvavusių mokinių teigia, kad neturi galimybės įsivertinti (3 pav.). Įdomu, jog 12,9 proc. mokinių tvirtina, kad mokytojas jų įsivertinti neskatina, bet jie įsivertina patys, mintyse vertindami savo atsakymus ar atliktą užduotį. 8,6 proc. mokinių teigė, kad niekada to nedaro nei mokytojo, nei savo iniciatyva.

Mokytojų ir mokinių atsakymus apie įsivertinimą aktualu analizuoti duomenų apie vertinimą kontekste. Mokinių teiravomės, *ar dažnai esi mokytojo vertinamas*. Tyrimas parodė, kad mokytojas mokinių skatina įsivertinti žymiai rečiau nei vertina (4 pav.). Didžiausia dalis tyrime dalyvavusių mokinių tvirtina, kad pedagogai juos vertina kiekvieną savaitę, kiek

mažesnę dalis – kiekvieną pamoką (plg. daugiausia mokinių teigė įsivertinti skatinami kiekvieną mėnesį). Tokie duomenys leidžia daryti prielaidą, kad įsivertinimo skatinimas dar netapo pradinėse klasių mokytojų įprasta kasdienio mokymosi dalimi – jis siūlomas gana retai. Šią prielaidą patvirtina mokytojų atsakymai į klausimą, *ar dažnai vertinate mokinius* (4 pav.). Pastebėtina, kad dauguma tyrime dalyvavusių mokytojų su kasdiniu mokymusi labiau sieja vertinimą, o ne įsivertinimą – didžiausia dalis tyrime dalyvavusių mokytojų teigė mokinius vertinanti kiekvieną pamoką, kiek mažesnę dalis – kiekvieną savaitę, o mažiausia – mėnesio pabaigoje (4 pav.). Tai priešingi rezultatai, palyginti su duomenimis apie įsivertinimo dažnumą (2 pav.). Manome, kad įsivertinimas daugiau siejamas su apibendrinamuoju verti-

3 pav. Mokiniams sudaromos galimybės įsivertinti (mokinių nuomonė), (proc.)

4 pav. Mokytojų vertinimo dažnumas (pedagogų ir mokinių nuomonė) (proc.)

nimu, o ne su kasdieniu savo mokymosi ar pasiekimų vertinimu, kas, psichologų manymu, pradinį klasių mokiniui būtų lengviau ir naudingiau.

Apibendrinant apžvelgtus tyrimo rezultatus galima teigti, kad pedagogai pripažįsta pradinį klasių mokinių įsivertinimo prasmę, tačiau mokiniams galimybę įsivertinti suteikia gana retai. Mokinių įsivertinimas labiau siejamas su apibendrinamuoju, o ne su formuojamuoju, nuolatiniu, kasdieniu mokymosi ir pasiekimų vertinimu.

Išvados

1. Pagrindiniai ugdymo(si) proceso dalyviai (mokiniai, jų tėvai ir mokytojai) pripažįsta pradinį klasių mokinių gebėjimą įsivertinti mokymosi pasiekimus. Optimistiškiausiai šio amžiaus mokinių įsivertinimo gebėjimus vertina pradinį klasių mokytojai, pesimistiškiausiai – mokinių tėvai.

2. Dauguma pradinį klasių mokinių tėvų ir mokytojų mokinių įsivertinimą supranta kaip mokinių atsakomybės už savo mokymąsi ugdymo būdą. Pradinį klasių mokinių tėvai gerokai rečiau nei mokytojai įsivertinimą sieja su mokinio kaip lygiavertio mokytojo partnerio ugdymu ir mokinio, kuris pats gali priimti su mokymusi susijusius sprendimus, ugdymu. Tik mažai daliai pradinį klasių mokinių tėvų priimtina mintis, kad šio amžiaus mokiniai tokius sprendimus gali patys priimti.

3. Pradinį klasių mokinių ir mokytojų atsakymai rodo, kad pradinėse klasėse daugumai mokinių galimybės įsivertinti sudaromos, bet mokinių įsivertinimas šiuo metu labiau siejamas su apibendrinamuoju vertinimu. Kasdienis mokymasis labiau siejamas su mokytojo atliekamu vertinimu, o ne su mokinių įsivertinimu.

Literatūra

1. Amonašvili Š. *Pažymys ir vertinimas* [žiūrėta 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per internetą: <www.svietimas.jimdo.com/%C5%A1-amonasvili%C5%A1>.
2. Charlton B. C. *Neformaliojo vertinimo strategijos*. Vilnius: Tyto alba, 2007.
3. Csisch F. *Vaikai gali daugiau. Kitokia pradinė mokykla*. Vilnius: Kronta, 2009.
4. Čiužas R., Navickaitė J. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo kaita edukacinės paradi-

gmos virsmo sąlygomis. *Pedagogika*, 2008, t. 91, p. 53–59.

5. Easley S. D., Mitchell K. *Vertinimo aplankas*. Vilnius: Tyto alba, 2007.
6. Gage N. L., Berliner D. C. *Pedagoginė psichologija*. Vilnius: Alna litera, 1994.
7. Gailienė D., Bulotaitė L., Sturlienė N. *Aš myliu kiekvieną vaiką*. Vilnius, 1995.
8. Gailienė I., Kavaliauskaitė L. Tėvų ir mokytojų nuostatos į pradinį klasių mokinių vertinimą. *Pedagogika*, 2006, t. 81, p. 121–126.
9. *Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata* [žiūrėta 2012 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per internetą: <www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/04-02-25-ISAK-256.htm>.
10. Petty G. *Šiuolaikinis mokymasis*. Vilnius: Tyto alba, 2007.
11. Piaget J. *Vaiko kalba ir mąstymas*. Vilnius: Aidai, 2001.
12. *Pradinio ugdymo bendroji programa*, 2008 [žiūrėta 2012 m. birželio 13 d.]. Prieiga per internetą: <www.smm.lt/ugdymas/bendrasis/ugd_programos.htm>.
13. Salienė V. Vertinimas ir įsivertinimas lietuvių kalbos pamokose: tradicijos ir kaita. *Pedagogika*, 2006, t. 84, p. 114–119.
14. Šiaušiukėnienė L., Stankevičienė N. *Bendrosios didaktikos pagrindai*: vadovėlis. Kaunas: Technologija, 2003, p. 131–154.
15. Šventickas A. Mokinių mokymosi rezultatų vertinimo psichopedagoginiai pamatai. *Acta paedagogica Vilensia*, 2002, nr. 9, p. 276–289.
16. Šventickas A. Tėvų požiūriai į vaikų mokymosi rezultatų tikrinimą ir vertinimą. *Pedagogika*, 2001, t. 53, p. 60–73.
17. Valickas G. *Asmenybės savęs vertinimas*. Vilnius: VU, 1991.
18. *Vertinimas ugdymo procese*. Knyga mokytojui. Projekto „Vertinimas ugdymo procese“ (2004–2006) patirtis. Vilnius, 2006 [žiūrėta 2012 m. birželio 13 d.]. Prieiga per internetą: <www.upc.smm.lt/ekspertavimas/biblioteka/failai/1-75.pdf>.
19. Weeden P., Winter J., Broadfoot P. *Vertinimas. Ką tai reiškia mokykloms?* Vilnius: Garnelis, 2005.
20. Žukauskienė R. *Raidos psichologija*. Vilnius: Margi raštai, 1998.
21. Выготский Л. С. *Психология*. Москва, 2002.

Summary

Renata Tichonova, Vaiva Schoroškienė

PRIMARY SCHOOL PUPILS' SELF-ASSESSMENT: THE ATTITUDE OF STUDENTS, THEIR PARENTS AND TEACHERS

Annotation. The article deals with the more significant theoretical and practical aspects of primary school pupils' self-assessment achievements: the concept, the purpose and significance of promoting self-assessment, opportunities of primary school pupils' self-assessment. The results of the exploratory research are presented: the attitude of primary school pupils, their parents and teachers towards the self-assessment of the pupils of this age.

Keywords: primary education, assessment, self-assessment.

The object of the research – the attitude of primary school pupils, their parents and teachers towards the self-assessment of learning achievements.

The aim of the research – to examine the attitude of primary school pupils, their parents and teachers towards the self-assessment of learning achievements.

The quantitative research was done in February 2012 at secondary schools: Vilnius Ateities High School, Švenčionys Primary and High Schools aiming to find out the attitude of teachers, students and parents towards the assessment of learning outcomes and self-assessment in primary education.

Research instrumentation formed: surveys for teachers, students and their parents.

Research scope: 70 surveys for teachers, 70 for students and 70 for students' parents were formed and distributed. The received reversibility quota reached 100 %.

The research showed that the assessment of learning outcomes is important and significant to all members of educational process (students, parents and teachers). Besides, parents feel that they are able to participate in the assessment together with teachers and they want to be considered as their partners. Thus all the above mentioned members / partners of the educational process should be included into the process of the assessment of students' progress and achievements.

The basis of the assessment of learning achievements and progress in primary education is the self-assessment of students. It is an interesting, human and effective way of assessment that allows children to lead their own learning by themselves with responsibility, to be equitable partners of teachers and personally observe their own progress.

The main participants of the education (learning) process (pupils, their parents and teachers) acknowledge that primary school pupils are capable to evaluate their learning achievements. Teachers are the most optimistic about the self-assessment of the pupils of this age, meanwhile parents are the most pessimistic.

Most of parents and teachers of primary school pupils understand the pupils' self-assessment as a method of developing pupils' responsibility for their learning. Parents of primary school pupils much rarely than teachers relate the self-assessment with the education of the pupil as an equal teacher's partner and with the education of the pupil who is capable to manage his/her learning on his / her own. Only a minority of parents of primary school pupils accept the idea that pupils of this age are capable to manage their learning on their own.

The answers of primary school pupils and teachers indicate that primary school pupils are allowed to evaluate themselves, however, students' self-assessment is now associated with the generalizing assessment. The daily learning is related to teacher's evaluation rather than students' self-assessment.

*Lietuvos edukologijos universitetas
Įteiktas 2012 m. birželio mėn.*